

Sisällysluettelo

Lukijalle	11
Riiskan kylä	12
Riiska, kylä Suvannon eteläisellä rannalla	16
Riiskan kujia kierrellessä	23
Kalut ja kampeet	24
Lapsuus rajalla	29
Kotikylän elämänmenoa muistojen usvasta	30
Sakkolalaisten tietoja puhelinluettelossa	32
Sakkolan pogostaa kartalle jo 1651	34
Kiinteistökartta Riiskan seutuvilta 1937	37
Sakkolan pitäjän kartta	38
Kotiseudulleni	40

RIISKA TUVASTA TUPAAN

PERHEIDEN KERTOMANA

Riiskan talot kylän kartalla	42
Lapinlahden talollisia Riiskassa	44
Murkinasija Naisniemessä	45
Mustaniemen Karvaset	46
Mustaniemen Kupariset	47
Sakkolalainen kansansoittaja	47
Kiertokoulun opettaja Anna Kuparinen	50
Muistoja Suvannon rantamilta	52
Lisää Mustaniemen perheitä	54
Kiiskinrannan väkeä	55
Repo, kalastaja ja maanviljelijä	56
Kotivävyksi Riiskaan	56
Kiiskinrantaa edelleen eteenpäin	60
Kohti Kiiskinmäkeä	62
Kiiskinmäen Karppala	66
Karppaset muuttavat Riiskaan 1871-1920	66
Kahdet hautajaiset, kolmet häät 1920-1939	70
Kiiskinmäki ja Kiiskinranta jatkuvat vielä	78
Saksasen tilan muistikuvia	79
Posteljooni-mummoni	81

Porsaskauppiaan ja suutarin perheet	82
Tunnettu hieroja ja kuppari	83
Riiskan myllyjen vaiheita	84
Riiskan hovi	87
Riiskan hovin vaiheista 1926-1944	87
Tomukorvet Riiskan hovissa	88
Riiskan hovin tarinaa	89
Riiskan kansakoulu	91
Opettajaperheen synty ja toiminta Riiskassa	91
Riiskan Osuuskauppa	95
Kotikylän ukot kokoontuivat kaupassa	95
Kylä jatkuu kohti Vihtovaa	97
Mamejeffin mamma	97
Skytällä oli kylän puhelinkeskus	100
Kellosepän jalanjäljissä	101
Vihtovassa edelleen	103
Tarhoinmäen Nuorat	104
Tarhoinmäkeä talosta taloon	106
Jorinaa Tarhoinmäeltä	109
Hinkkasen huonekunnasta	112
Tarhoinmäen Pulakat	114
Suvantolan Lautarinteet	114
Lapsuusmuistoja suvusta ja synnyinkodista	114
Martinmäen Luostarila	120
Luostaristen perheen eloa Riiskassa	121
Martinmäen asujaimisto jatkuu	124
Tatin talot ja perheet	126
Luonnonläheinen runoilija Kopperoisenmäeltä	148
Aleksanteri Aava – karjalainen runon mies	151
Mikä on rakkauden ja ihmisen mitta	156
Kolkutellaan Kopperoisenmäen ovilla	158
Lamput Nuoran notkosta	160
Lamppujen taloista tehtiin Marttilat 41 ja 42	160
Elämää yhteistaloudessa	163
Notkon Lamput ja Lämsät	166
Antti-setän Aune muistelee	167

Rastaat Nuorannotkossa	170
Myllypelto oli yksi suurimpia	
Viipurin läänin maataloja	171
Entisajan jääkaappi	171
Nuoran notkosta kohti Hovimäkeä	174
Ukkosen Viljo tarinoi kotitanhuvilta	179
Ukkosten elämää Hovinmäellä	184
Ukkosen ja Laulajaisten perheiden elämästä	186
Tuokonmäen tanhuvilla edelleen	190
Ukkosten kotipiiristä	192
Pekkasen perhettä	195
Tuokonmäen Koppasia	198
Koppasen perheen suurtalous	199
Sepän puolison kertomaa	202
Kyläsuutarin talo Riiskan rykin rannassa	204
Tutustutaan edelleen Tuokonmäen taloihin	208
Suomen-herrassa on mitä muistella	210
Tuokonmäkeä vielä	211
Koukunniemen lietteen asujat	211
Järisevän alue Riiskassa	212
Kotoiselta rannalta	214

RIISKAN KYLÄNVÄKI TARINOI

Vihtova oli kylän kokoontumispaikka	216
Taru joesta	219
Jussin juttua Riiskasta	221
Kalatyön muistelmia Riiskanjoelta	224
Joki virtaa läpi kylän	225
Kellosepän tie toi Riiskaan	226
Riiskan poikien lehmämaraton	234
Winkan kuljettajain kohtalo	235
Pietarin reissu 1917	236
Vapaussodan aikoja	237
Vapaussodasta Sakkolassa	238
Riiskan vapaussoturi söi aina lahjalusikalla	240
Venäjänsaarelaiset itsenäisyyden puolesta	242

Vakoojat kiinni	243
Totta – vaik’ ei uskoisi	245
Riiskan Lottiin kuuluivat	
lähes kaikki kotikylän naiset	246
Riiskan Martoille oma yhdistys 1927	252
Nuorisoseura jatkoi monipuolista toimintaansa	256
Riiskan rotuporsaat ja parisniekat	258
Nasulassa, suomalainen kansansävelmä	261
Ne entiset myllyreissut	262
Muurahaisen munitusta	263
Riihet olivat kylän monitoimitiloja	264
Paja ja seppä oli kylälle välttämätön	266
Laivapojan muistelmä Suvannolta	268
Mietteitä lapsuudesta	270
Nostalgiaa Tuokonmäeltä	270
Kuura kimalmoi	271
Ever-Heikin konstit	272
Hieroja-mummo Riiskasta	273
Parannuskonstit	274
Kun radio Riiskassa rätisi	276
Varkaiden perässä Suvantoa soutelemassa	278
Muistelmia joulukirkossa käynnistä	280
Riiskan kyläläisten soittoaidoista	281
Metsästyksestä ja kalastuksesta	282
Riiskalaisten sattumuksia	283
Arkipäivää ja muistoja 1930-luvulta	284
Kielisolmuja; Muutama sana murteesta	286
Riiskan kronikka	287
Aleksanteri Aavan kolmastoista käsky:	
Ei pidä sinun hätäilemän!	288
Marti Pulakka, monitoiminen ukkeli	292
Martin sanaisen arkun antimia	293
Suvetappovirs	296
Loviisa Paukun laulamaa kansanrunoutta	298
Mar’ kättilön	299
Lauluja kylän kujilta	300

Hääjuhlat Suvannon rantakylässä	302
Hääkantaatti: Elämän sointuja	304
Rakkaat riihet iloineen	305
Kahdet suuret häät Martinmäellä	306
Automiehen muistelemaa:	
Häähäydissä Riiskaan sattui ainoa kolari	309
Lasten leikkejä	310
Ko mäkkii lasettii	312
Sakkoloisii leikkilöi	314
Ruokapuol	316
Monet muistot Riiskan elämänmenosta	318
Tuokon Kaukon tarinaa	324
Narskii, jotta saappaat narajiit	326
Punaisen ristin apua hakemassa	326
Lapsuusmuistoja	327

KOULUSSA, PYHÄKOULUSSA JA RIPPIKOULUSSA

Riiskaan rakennettiin kansakoulu

1900-luvun alussa	330
Riiskan kansakoulu	332
Kun Riiskaan saatiin koulu	338
Koululauluja	339
Opettajan kanssa Käkisalmissa	
kanoja myymässä	344
Koululakko, kun sorvin remmi soi	345
Muistoja kouluajoilta	347
Täit lähti ja hiukset myös	348
Kun pyhäkoulua käytiin	352
Rippikoulussa painia rovestin kanssa	354
Lisää muistoja rippikoulun kolttosista	355
Kirkkovenheessä kohti rippikirkkoa	356

MAANPUOLUSTUS, SOTA- JA EVAKKOAJAT

Talvisota ja sen vaikutukset	360
Rukous Karjalan puolesta	361
Järisevän patterista	362
Riiskalaisia tykkimiehiä 1.ErPtr	364

Riiska mukana ilmavalvonnassa	366
Maidon lähetys Valiolle loppui	368
Sodan uhka lähestyy	370
Sodan syttyminen koulupojan muistoissa	374
Äkillinen lähtö	376
Lähtö 30.11.1939	377
Talvisodan evakkomatka	378
Gramohvooni lähti luvatta evakkoon	379
Evakkoäidin kirje rintamalle rakkaalleen	380
Talvisotaa pakoon	381
Muistiinpanoja talvisodan ajalta	384
Kannaksen soturille	385
Kulkijan mietteitä	386
Lampu Alekan erehdykset	388
“Kyl mie vien siut kunnalliskottii”	388
Alkoi jatkosota 1941 ja paluumuutto takaisin Riiskaan	390
Riiskan seuduilta jatkosodan ajoilta	396
Jälleenrakentamista hävitetyssä Karjalassa	399
Siviilielämää Sakkolan Riiskassa jatkosodan aikana	400
Sankarihautajaiset Sakkolassa: 20 vainajaa kätettiin sankarihautaan	402
Isän hautajaisissa neljä saattajaa	404
Asevelitalo-kodin muisto ei katoa	408
Viestejä saapuu	414
Asevelitaloja rakennettiin 80 Sakkolaan	418
Elämä jatkuu	422
Keittiöapulaise muistoloksi	424
Koulunkäynti alkaa	425
Koulumuistoja 1943	426
Koululaisen muistikirjan kertomaa 1942-1943	427
Kylälukuset järjestettiin yhteisvoimin	430
Sotatantereet poikien seikkailupaikkoina	431
Takaisinpaluu Riiskan Koppasille	432
Aitan avain löytyi, kahvipannu ei	434
Sota-aikaisesta rakentamisesta Riiskassa	435

Talvisodan jalkoihin syntynyt lapsi kertoilee	436
Rippikoulua 1943 syksyllä	437
Kenttäpostia	440
Rakkautta sodan varjossa	442
Sota-ajan luvattomat tanssit	444
Sotajoulu 1943	445
Laulajaisten sota-aikaisia vaiheita	446
Evakkolapsi pääsi takaisin kotiin	452
Lesken kirje vänrikki J. Kosolalle	458
Talvisodan jälkeen takaisin kotiin Riiskaan	459
Marttojen toimintaa Riiskassa asemasodan aikana	466
Jälleen evakkoon ja toimintaan uusilla asuinsijoilla	475
Toisen kerran evakkoon	476
Toinen lähtö Riiskasta	478
Jälleen täytyi jättää koti	480
Lotta	483
Rintamanaisten tie	484
Lotan lähtö ja paluu	485
Talvi- ja jatkosodassa kaatuneet riiskalaiset	486
Muistokirjoitus talvisodassa kaatuneelle	489
Säkeitä heimolleni	490

SOTIEN JÄLKEEN

Omaisuu den arviointia sodan jälkeen	492
Kodin raunioilla muistot mielessä	493
Sukunimipakina	494
Sanoja ja sanontoja Sakkolasta	498
Laulu Suvannolle	506
Ikuinen rakkaus	508
Lähdeluettelo	510
Sakkola-Säätiö ja Sakkola-Museo	512

RIISKAN NYKYNÄKYMIÄ

Riiskan maisemia värikuvina viime vuosikymmeniltä..513

Lukijalle

Kesällä 2007 kokoontui Punkalaitumella joukko Riiskan entisiä asukkaita ja heidän jälkeläisiään keskustelemaan aiheesta saada tehdyksi kirja Riiskan kylästä asukkaineen ja toimintoineen. Keskustelussa todettiin, että vielä on elossa joukko henkilöitä, jotka muistavat kotikylän asioita, mutta ratkaisu on tehtävä pian.

Kokouksen tuloksena perustettiin kirjatoimikunta, jonka jäseniksi tulivat Irma Havumäki, Kyösti Kiiski, Asko Laulajainen, Maire Saarinen ja Aarno Tenkanen. Toimikunta valitsi ensimmäisessä kokouksessaan puheenjohtajaksi Aarno Tenkasen ja sihteeriksi Kyösti Kiiskin. Kirjan toimittajaksi lupautui Antti Tenkanen.

Toimikunta aloitti työnsä pyytämällä riiskalaisilta kirjoituksia ja valokuvia sekä heidän hallussaan mahdollisesti olevaa muuta aineistoa. Pyyntöön suhtauduttiin innostuneesti ja toimikunta sai paljon materiaalia. Toimikunta haastatteli myös useita iäkkäitä riiskalaisia saaden heiltä arvokasta tietoa.

Virallista tietoa on hankittu Kansallisarkistosta ja Mikkelin maakunta-arkistosta. Toimikunta järjesti kesällä 2008 matkan Riiskaan. Matka antoi lisävalaistusta kirjaa varten eli oli antoisa.

Runsaan materiaalin vuoksi toimikunta on käyttänyt harkintavaltaansa parhaan kykynsä mukaan kirjaa kootessaan yrittäen saada siitä tasapainoisen. Toimikunta kiittää kaikkia materiaalia lähettäneitä ja erityisesti haastatteluja antaneita.

Toimikunnan työn tulos on nyt lukijan käsissä ja arvioitavina. On erinomaista, että myös jälkipolvet saavat tietoa kotikylästämme ja sen asukkaista. Onkin ollut ilahduttavaa havaita, että yhä nuoremmat ihmiset ovat tätä kirjaa tehtäessä osoittaneet aktiivista kiinnostusta kotikyläämme ja karjalaisuutta kohtaan.

Helsingissä 6. päivänä heinäkuuta 2011

Aarno Tenkanen

Kirjatoimikunnan puheenjohtaja

Kirjahankkeen aloituskokous Punkalaitumella 22.7.2007. Istumassa vasemmalta Maire Saarinen, o.s. Lamppu, Raili Mahlamäki, o.s. Lamppu, Irma Havumäki, o.s. Karppanen, Laila Huuska, o.s. Rastas ja Kirsti Vanha-Kuitti, o.s. Pekkanen. Seisomassa vasemmalta Kyösti Kiiski, Veijo Ukkonen, Aulis Koppanen, Jouko Tatti, Viljo Lamppu, Martti Lamppu, Aarno Tenkanen, Meeri Kiiski, Maire Häkli, o.s. Saksanen, Aune Ahola, o.s. Lamppu, Anneli Iso-Touru, o.s. Tatti, Veikko Tatti, Hannele Leino, o.s. Valtanen ja Linda Leino.

